

JÁRA CIMRMAN

Jára (da) Cimrman je fiktivní postava univerzálního českého génia, vytvořená Jiřím Šebánkem a Zdeňkem Svěrákem.

Na motivy jeho údajného života a díla byla vytvořena podstatná část repertoáru Žižkovského divadla Járy Cimrmana, hry napsané jeho jménem a „vědecké“ přednášky. Byl o něm natočen i divácky úspěšný film Jára Cimrman ležící, spící. Veřejnosti jsou nejznámější autoři her Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák. Nezávisle na nich se Cimrmanem zabýval i Salón Cimrman Jiřího Šebánka.

Jako jeho hlavní předobrazy uvádí autoři dobrušského technologického nadšence a naivistického malíře Aloise Beera (1833–1897), okrajového moravského spisovatele Václava Svobodu Plumlovského (1872–1956), gymnaziálního profesora, amatérského filosofa a vynálezce Jakuba Hrona Metánovského (1840–1921) a cestovatele a dobrodruha Jana Eskymo Welzla (1868–1948).

Obsah

0 Cimrmanoví 1	Cimrmanův životopis.....	2
0 Cimrmanoví 2	Cimrmanovo dílo	3
0 C. 2 Podkapitola 1	Literatura	3
0 C. 2 Pod. 1 Sekce a	Odborná literatura	3
0 C. 2 Pod. 1 Sekce b	Próza	3
0 C. 2 Pod. 1 Sekce c	Poezie	3
0 C. 2 Pod. 1 Sekce d	Pohádky	3
0 C. 2 Podkapitola 2	Drama	4
0 C. 2 Podkapitola 3	Filmy	4
0 C. 2 Podkapitola 4	Hudba	5
0 C. 2 Podkapitola 5	Kinematografie.....	5
0 C. 2 Podkapitola 6	Anekdoty	5
0 C. 2 Podkapitola 7	Filosofie	5
0 C. 2 Podkapitola 8	Přednášky pro seniory.....	6
0 C. 2 Podkapitola 9	Tělovýchova	6
0 Cimrmanoví 3	Vlastenectví.....	7
0 Cimrmanoví 4	Nález pozůstalosti.....	8
0 Cimrmanoví 5	Filmové dokumenty	9
0 Cimrmanoví 6	Význam a ohlasy.....	10
0 Cimrmanoví 7	Zajímavosti	11
0 C. 7 Podkapitola 1	Hora Járy Cimrman	11

Varování: Následující část článku je fikce.

Cimrmanova mohyla v dnešní železniční zastávce Kaproun, která byla zřízena na počest Mistrova vyloučení z přepravy

Jára Cimrman se narodil ve Vídni někdy mezi léty 1853 a 1859 (matrikářův nejistý rukopis připouští i roky 1856, 1864, 1868, 1883 či 1884[3]).

Jeho otec byl český krejčí Leopold Cimrman a matka rakouská herečka Marlen Jelineková-Cimrmanová. On sám se cítil být Čechem, o čemž vypovídá i poslední zápis z jeho deníku, kde vyjadřuje touhu „uvidět svou vlast Böhmen“.

Byl jedním z největších českých dramatiků, básníků, hudebníků, učitelů, cestovatelů, filozofů, vynálezců, kriminalistů a sportovců své doby.

Podle nejnovějších zjištění byla vyvrácena tvrzení o tom, že poslední místo, kde Cimrman jistě pobýval, je pojizerská osada Liptákov. Cimrman se prokazatelně dožil první světové války, ale díky infekční žloutence nebyl odveden na frontu. Většinu času tak trávil v pražské kavárně Louvre na Národní třídě,[4] kde také napsal převážnou část hry České nebe, kterou dokončil ve svém skromném příbytku na půdě obecné školy v Dymokurech, odkud vedl čilou korespondenci s přáteli v boji. O jeho dalším osudu již další důkazy neexistují. Údajné místo jeho skonání se nachází v lese na tzv. Husí cestě, poblíž obce Skalka na Kokořínsku.[5] Za svého života se nedočkal uznání. Teprve objevem truhly s pozůstalostí dr. Evženem Hedvábným je evropská veřejnost seznámena s jeho géniem.

O Címrmanovi 2 CÍMRMANOVO DÍLO

O C. 2 Podkapitola 1 LITERATURA

O C. 2 Pod. 1 Sekce a ODBORNÁ LITERATURA

- Návrh školské reformy
- History and memory (Dějepis a paměť)
- Národy a pronárody (etnografická studie)
- Teorie o vzniku a vývoji jazyka
- Teorie absolutního rýmu
- projekt Panamského průplavu
- Zuby, pohroma huby (příručka)
- Die Fensterpolitik (Okenní politika, o fenoménu defenestrace)
- Sebeobrana na ulici, v domě, všude (instruktážní brožura) [1]
- Pěstění osobnosti
- Projekt muzea Kolumbova vejce
- Polární bludný kruh (cestopis)[1]
- Who is who (Kdo je kdo, nesprávný překlad E. Fiedlera "Vlak je vlak")

O C. 2 Pod. 1 Sekce b PRÓZA

- Africký deník
- Stín v maštali (román)
- Školník (román s pedagogickou tematikou)
- Dědeček (román, ovlivněný Babičkou Boženy Němcové)
- Smíšené manželství (povídka z 1. světové války)
- [editovat]Pro žebráky
- Hrabě lidumil
- Umělkyně
- Přenošené dítě

O C. 2 Pod. 1 Sekce c POEZIE

- Ážmilid (báseň)
- Balada o kuplířce z Frýdlantu
- Cizina (báseň)
- Divoké větry (sbírka)
- Lesní studánka (závěr básně J. V. Sládka)
- Maralík/Minařík (detektivní balada)
- Svou pravdu nebudeme skrývat (báseň)
- Školákovy trápení
- Školní brašnička (báseň)
- Říkáčky v Liptákovské hospodě

O C. 2 Pod. 1 Sekce d POHÁDKY

- Dlouhý, Široký a Krátkozraký
- Jak chudák do ještě větší nouze přišel

- Kašpárkův hrobeček
- třinácti tchyních (syrový pohádkový horor)
- Malé maléry (říkanky, pohádky, bajky a mravoučné příběhy pro děti)
- Jak stařeček měnil
- Jak se šel tchoř vycpat
- Jak to vzal jezevčík zkrátka
- dvouhlavé princezně a bezhlavém rytíři

0 C. 2 Podkapitola 2 DRAMA

- Afrika
- Akt
- Blaník
- Čechové na Řípu
- České nebe
- Dobyetí severního pólu
- Hydra a Šmidra (loutková hra)
- Elektrická sesle (krátký horor)
- Jak se broučci poprali
- Lijavec
- Loutková junta
- Marná snaha (činohra)
- Napříč Afrikou
- Němý Bobeš
- Nestyda Hausner
- Opeřený had
- Posel světla
- Prázdniny s kanibalem Dufkem
- Přetržené nítě
- Sodoma
- Švestka
- Vizionář
- Tma jako v pytli (rozhlasová hra)
- Vražda v salonním coupé
- Vyšetřování ztráty třídní knihy
- Záskok
- Jak jim to Ježíšek nedaroval[1]
- Hluboký ponor (drama o záchraně před utonutím)
- Jmelí (univerzální text)

0 C. 2 Podkapitola 3 FILMY

- Nevlastní manžel
- Mumifikace
- Místodržitel
- Halali
- Rašelin – vládce močálů

O C. 2 Podkapitola 4 HUDBA

- I sedlák se nasytí (kuplet)
- Uhlířské Janovice (opereta)
- Proso (opereta)
- Kovář Jirsa (symfonie)
- Panama (opera)
- Hospoda Na mýtince (opereta)
- Kleštěncova bronchitida (muzikál)
- Úspěch českého inženýra v Indii (opera)
- Polární noc
- Fuga pro kytaru a heligon
- V chaloupky stínu (opera)
- Elektrický valčík
- Šel nádražák na mlíčí

O C. 2 Podkapitola 5 KINEMATOGRAFIE

- Chtěla bych ženicha mladého – s kučeravými vlasy
- Kde jste byli, pobudové?
- [editovat]Živé obrazy
- Naše slavné prohry
- Bitva u Lipan
- Bitva na Bílé hoře
- Bitva u Chlumce
- Blaničtí rytíři
- Jirásek se dívá do minulosti
- Libuše se dívá do budoucnosti
- Koniáš se dívá do díry
- Hus před koncilem kostnickým
- Hus po koncilu kostnickém
- Lomikare, do roka a do dne
- Sokolové vyprovázejí Jana Ámose do vyhnanství
- Palacký (seriál)
- Byli jsme před Rakouskem
- Budeme i po něm
- Kdo ví jestli

O C. 2 Podkapitola 6 ANEKDOTY

- Optická
- Chemická (H₂SO₅)
- „Císař pán v muničním skladu“
- řada dalších „protihabsburských vtípů“

O C. 2 Podkapitola 7 FILOSOFIE

- filosofie externismu

O C. 2 Podkapitola 8 PŘEDNÁŠKY PRO SENIORY

- Naše domovina
- Pleteme si (seznam nejčastěji si pletených slov)
- Druhá míza
- Po přechodu (jakési desatero pro chodce)
- Přestáváme být mužem, a na ni navazující studie Co s volným časem
- Poslední profese (o žebrání)

O C. 2 Podkapitola 9 TĚLOVÝCHOVA

Tělovýchovná jednotka SUP. Nešlo o označení ornitologické jako u jiných tělovýchovných jednot, např. spolku Sokol, ale znamenalo to Sport – Umění – Peří. Cvičení neprobíhalo ve stejnokrojích nebo speciálních oblecích, protože Cimrman chtěl, aby to bylo jako ze života, říkal totiž, že když vás bude honit nějaký pes nebo pan myslivec, nebudete mít čas se převléknout. Proto jeho svěřenci běhali s kufry, v škrobených šatech...

Jára Cimrman předložil americké vládě projekt Panamského průplavu včetně libreta stejnojmenné opery. Reformoval haličské školství. S hrabětem Zeppelinem konstruoval první vzducholoď s tuhou konstrukcí ze švédské oceli a s gondolou z českého vrbového proutí. Jako anarchista vyhoštěný z Německa si nesl v osobních dokladech záznam „strůjce nepokojů“, což vedlo švýcarskou firmu Omega k nabídce, aby zdokonalil setrvačnické dámské hodinky Piccolo. Zároveň v těžkých podmínkách tamních Alp zavedl (a po nějaký čas také vykonával) funkci porodního dědky. Dále zkoumal život polárních Samojedů a na útěku před vyhladovělým kmenem Mlasků minul severní pól o pouhých sedm metrů. V Paraguayi založil loutkové divadlo. Ve Vídni založil kriminalistickou, hudební a baletní školu. Vedl obsáhlou korespondenci s G. B. Shawem, na niž bohužel zarputilý Ir neodpovídal. Vynalezl jogurt. Nezištně pomáhal řadě světových velikanů: manželům Curieovým nanosil do sklepa na vlastních zádech pětáctýřicet puten smolince, prof. Burianovi asistoval při prvních plastických operacích, Edisonovi předělal pupík na objímce jeho první žárovky, Eiffelovi sehnal podnájem, J. V. Sládkovi opravil původně chlípný závěr jeho známé básně Lesní studánka, Čechovovi pochválil novou knihu povídek a pohnal višňový sad. Je také tvůrcem filozofie externismu. Jako vášnivý přírodovědec objevil monopol. Tento objev však upadl v zapomnění, neboť ekonomové 20. století došlo k záměně. Vymyslel označení pro sněžného muže „Játy“, který byl později Angličany zkomolen a převzat jako „Yetti“. Objevil také CD (Cimrmanův disk) znovuobjevený roku 1979 a nazvaný kompaktní disk. Cimrman však místo dnešního polykarbonátu používal ekologický včelí vosk. Další vynálezy: dvoudílné plavky, plnotučné mléko, princip internetu a mnoho dalších. Jeho vizionářství dokládá, mimo jiné, i mistrův výmluvný epitaf: „Budoucnost patří aluminu.“

— Jára da Cimrman

K nesmrtelným dílům Járy Cimrmana patří i jeho opery Gbely, Vydřeva a Most o nosnosti 23 tun. Největším Mistrovým operetním dílem je jeho sedmihodinová operetní freska Proso.

O Cimrmanovi 3 VLASTENECTVÍ

Jakkoliv měl Jára Cimrman neklidnou krev, vždy se rád vracel domů, do Čech. Vlastenectví je nejvýraznějším rysem jeho osobnosti. Pro ně trpěl v habsburských žalářích, pro ně se naučil téměř plyně česky. Pro ně – a to nejlépe osvětluje vroucnost jeho češství – se dokázal rozejít i s nejlepším přítelem Aloisem Jiráskem. Nemohl mu totiž odpustit, že zařadil do svých Starých pověstí českých příběh o blanických rytířích, čekajících v nitru hory, aby přispěchali národu na pomoc, až bude nejhůře. „Protože za celých tři sta let habsburského útlaku nikdy nevyjeli,“ vyčítá mu v dopise Cimrman, „deprimuješ tak národ vyhlídkou, že to, co prožívá, není ještě nic proti tomu, co teprve přijde.“ České vlastenectví je dokazováno i zápisem v Cimrmanově deníku: „Chtěl bych vidět svou rodnou vlast Böhmen.“

Teprve 23. února, v deset hodin pět minut dopoledne, kolem roku 1966, byla v pojizerské vesničce Liptákov nalezena truhla s významnou částí Mistrovy pozůstalosti. Nalezené dokumenty inspirovaly o rok později v Praze vznik Společnosti pro rehabilitaci osobnosti a díla Járy Cimrmana, která prostřednictvím tisku, rozhlasu a zejména pak divadla, nesoucího Mistrovo jméno, popularizuje Cimrmanův duchovní odkaz.

První zpráva o existenci českého velikána Járy Cimrmana se objevila 23. prosince 1966 v pořadu Československého rozhlasu Nealkoholická vinárna U pavouka (jednalo se o fingovaný „přímý přenos“ z neexistujícího pražského podniku – autoři: Z. Svěrák a J. Šebánek, režie H. Philippová, hudební dramaturg I. Štědrý).

Když se po mnoha desetiletích zaskvěly na scéně Mistrovy divadelní hry, celá řada literárních vědců začala o Cimrmanově existenci pochybovat a označila jeho dílo za liptákovský podvrh podobný podvrhu zelenohorskému a královédvorskému. Na to je jednoduchá odpověď. Který z našich soudobých spisovatelů by byl schopen dílo takové velikosti vytvořit? Žádný. Cítíme, že by se k takovému činu museli spojit nejméně dva. Ale i ti by museli být alespoň průměrně geniální. Ať už je tomu jakkoli, díla, pod nimiž je podepsán Jára Cimrman, patří k vrcholům světové dramatické tvorby. Můžeme o tom diskutovat, můžeme o tom vést spory, můžeme s tím i nesouhlasit, ale to je všechno, co se proti tomu dá dělat.

Konec části článku, který obsahoval fikci.

V roce 1969 byl natočen pseudodokument Stopa vede do Liptákova, na něm se ještě podíleli Jiří Šebánek a Karel Velebný. V roce 1983 natočili Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák divácky úspěšný film Jára Cimrman ležící, spící, který pojednává o Mistrově životě a díle v historických souvislostech. Nejistá sezóna z roku 1987 je pohledem do zákulisí divadelního souboru, který připravuje premiéru nové hry a zároveň se musí vypořádat se zásahy komunistických orgánů.

O Címrmanovi 6 VÝZNAM A OHLASY

Divadelní hry o Címrmanovi hraje také polské divadlo Teatr Tradycyjny.

Címrman získal rekordně největší počet hlasů v celonárodní anketě Největší Čech, ale byl z konečného pořadí vyřazen a byla mu udělena jen čestná cena.

V červenci 2007 v anketě idnes.cz, v níž čtenáři navrhovali možné protikandidáty Václava Klause na funkci prezidenta České republiky, získal Jára Címrman druhý nejvyšší počet nominačních hlasů, po Karlu Schwarzenbergovi. Z dalšího hlasování byl však redakcí vyloučen.

Po Címrmanovi byla pojmenována planetka Járacímrman, která byla ztracená a znovuobjevená podobně jako podle legendy dříve zapomenutý Jára Címrman. Je po něm pojmenováno několik ulic: ulice Járy da Címrmana v Olomouci, ulice Járy da Címrmana v Roztokách, ulice Járy Címrmana v Brně, ulička zvaná „Chodníček Járy Címrmana” v Tišnově, ulice Járy Címrmana ve Staré Huti, ulice Járy Címrmana v obci Homole, ulice Járy Címrmana v Horšovském Týně a kuriózní nábřeží Járy Címrmana v Lipníku nad Bečvou, které vůbec není u vody. Dne 17. června 2007 byla v Březové nad Svitavou za přítomnosti Zdeňka Svěráka, Jaroslava Weigela a Miloně Čepelky slavnostně otevřena Dobře ukrytá rozhledna Járy Címrmana. V červnu 2010 došlo ke slavnostnímu odhalení sochy s názvem "Jára Címrman v mlze" na balkóně kina Jas v Tanvaldu. Při této příležitosti bylo také kino přejmenováno na Kino Jas Járy Címrmana.

O Cimrmanovi 7 ZAJÍMAVOSTI

Byli po něm pojmenováni štiří Heterometrus cimrmani, Parabuthus cimrmani, Butheoloides cimrmani.

V roce 2010 získal nejvíce hlasů v televizní soutěži o sedm divů České republiky, kde porazil např. Karla IV., kontaktní čočky nebo české pivo.

O C. 7 Podkapitola 1 HORA JÁRA CIMRMAN

V srpnu 2007 zdolala česká horolezecká expedice Altaj Cimrman bezejmenný vrchol vysoký 3 610 m v pohoří Altaj (nad údolím Tekelju, nedaleko nejvyšší hory Altaje Běluchy, na 49°53'04" s. š., 86°36'04" v. d.).

Organizace výstupu byla značně zkomplikovaná místními altajskými partnery. Po několika dnech čekání v kempu, se do základního tábora dostalo pouze 7 účastníků expedice. Na samotný výstup se vydalo 5 účastníků, po dni v sedle koně a po výstupu kamenitým srázem přespali u ledovce. Na vrchol pak vystoupili 2 zástupci z ČR (horolezec Radek Jaroš a fotograf výpravy Radek Kokoř) a ruský průvodce.

Účastníci expedice, mezi nimiž byli i herci Žižkovského divadla Járy Cimrmana, podali oficiální žádost u altajské vlády o pojmenování tohoto vrcholu jako Jára Cimrman, žádosti bylo vyhověno, v podtitulu by měla nést označení hora česko-altajského přátelství.

Již v době přípravy expedice, jejíž součástí byla i sbírka s názvem „Národ tobě“, se objevil odpor proti expedici a jejímu nápadu pojmenovat snad dosud nezlezenou a nepojmenovanou altajskou horu po českém velíkánovi. Kromě komerčního pojetí celé expedice byla důvodem nesouhlasu skutečnost, že všechny altajské hory již velmi pravděpodobně mají místní názvy, které navíc podle místních zvyklostí nenesou jména lidí. Poměrně rychle a s výrazně nižšími finančními náklady byla uspořádána malá expedice čtyř lidí, kteří na horu vystoupili dříve (9. července 2007) a navrhli pojmenovat tuto horu Tekelju Bažy.